

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત ની ઉચ્ચ ન્યાયાલયમાં

સ્પેશીયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૧૭૧/૨૦૧૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી અકીલ કુરેશી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. જે. શાસ્ત્રી

૧.	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
----	--	--

૨.	પત્રકારને સોંપવામાં આવે છે કે નહીં?	
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રી ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

=====

વેસ્ટ કોસ્ટ વોટરબેઝ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ અને ૧-અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૧-સામાવાળા (ઓ)

=====

ઉપસ્થીતી:-

ઉચીત એન. શેઠ, અરજદાર (ઓ) નંબર ૧-૨ તરફે વકીલ

સામાવાળા (ઓ) નંબર ૧ તરફે જી. પી./પી. પી. ને અગાઉ થી નકલ

આપવામાં આવેલી

સામાવાળા (ઓ) નંબર ૧-૨ માટે ડાઇરેક્ટ સર્વિસ દ્વારા નોટિસ આપવામાં

આવેલી

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી અકીલ કુરેશી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. જે. શાસ્ત્રી

તારીખ૨૮/૦૭/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી અકીલ કુરેશી)

૧. અરજદારે વાણિજ્યિક કરવેરાના આસીસ્ટન્ટ કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલા

તા.૩૦.૦૩.૨૦૧૬ ના આદેશને નીચેની તથ્યાત્મક પૃષ્ઠભૂમિમાં પડકાર્યો છે.

૨. અરજદાર નંબર ૧ એ કંપની અધિનિયમ હેઠળ નોંધાયેલી કંપની છે.

અરજદાર પ્રોન ફીડના વેપારમાં રોકાયેલ છે. અરજદાર ગુજરાત રાજ્યની બહારના

વિક્રેતાઓ પાસેથી આવા ઉત્પાદનોની ખરીદી કરે છે અને તેને રાજ્યની અંદરના

જલિય ખેડૂતોને વેચે છે. ગુજરાત સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૬૯ના સંદર્ભમાં, પ્રશ્ન

એ ઊપસ્થિત થયો હતો કે શું આવા પ્રોન ફીડ, પશુ આહાર સંબંધિત સેલ્સ

ટેક્સ એક્ટની અનુસૂચિ-૧ની એન્ટ્રી નં.-૧૪ હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલ છે કે કેમ. અરજદારે આવા પ્રશ્નના નિર્ધારણ માટે વેચાણવેરા કાયદાની કલમ ૬૨ હેઠળ સત્તાધિકારીઓનો સંપર્ક કર્યો હતો. અરજદાર દ્વારા મુકવામાં આવેલ કેસ એ હતો કે લાઈવ સ્ટોક ના અર્થ માં જિંગાનો સમાવેશ થાય છે. કારણ કે જલિય ખેડૂતો માનવ વપરાશ માટેના જિંગા ના વ્યવસ્થિત સંવર્ધનમાં રોકાયેલા છે. ડેપ્યુટી સેલ્સ ટેક્સ કમિશનરે તા.૧૮.૦૧.૨૦૦૧ ના રોજ આદેશ પસાર કરીને અરજદારની રજૂઆત માન્ય રાખેલ. તેમણે તારણ આપેલ કે પ્રોન ફીડ, એક કોમોડિટી કે જેમાં અરજદાર સંકળાયેલ હતા, તેને વેચાણવેરા કાયદાની પ્રથમ અનુસૂચિની એન્ટ્રી ૧૪ હેઠળ સામેલ કરવામાં આવશે અને પરિણામે તેને કરની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવશે. આ આદેશને વેચાણવેરા સત્તાવાળાઓ દ્વારા ક્યારેય પડકારવામાં આવ્યો ન હતો અને આ રીતે તેને અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થયેલ. આ આદેશને અનુસરતા મૂલ્યાંકનોએ અરજદારને આવી ચીજવસ્તુના સંદર્ભમાં છૂટનો લાભ આપ્યો હતો. આમ, ૬૨ વરસે, અરજદારે દાવો કર્યો અને તેને પ્રોન ફીડના વેચાણ પર વેચાણવેરાની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી.

૩. તા.૦૧.૦૪.૨૦૦૬ ની અસરથી, સેલ્સ ટેક્સ એક્ટને ગુજરાત વેલ્યુ એડેડ ટેક્સ એક્ટ, ૨૦૦૩ (ટૂંકમાં 'ધી વેટ એક્ટ') દ્વારા બદલવામાં આવ્યો હતો. આ કાયદામાં પણ પશુ આહારના સંદર્ભમાં પ્રથમ અનુસૂચિમાં એન્ટ્રી-૧૧ માં છૂટ આપવામાં આવી હતી. અમે રેકૉર્ડ કરીએ છીએ કે આ મુકિત એન્ટ્રી વેચાણવેરા અધિનિયમની અનુસૂચિ-૧ ની એન્ટ્રી-૧૪ ના શબ્દો ની સમાન હતી. વેટ કાયદામાં વિવાદિત પ્રશ્નોના નિર્ધારણ માટે કલમ ૮૦ નો સમાવેશ કરેલ હતો, જે વેચાણવેરા કાયદાની કલમ ૬૨ની અનુગામી જોગવાઈ હતી. જોકે, આ નવી જોગવાઈમાં કેટલીક વિશેષતાઓ હતી, જેનો આપણે પછીના તબક્કે ઉલ્લેખ કરીશું. વેટ કાયદો લાગુ થયા પછી પણ સત્તાવાળાઓએ વેચાણવેરા કાયદાની કલમ ૬૨ હેઠળ નાયબ કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલા તા. ૧૮.૦૬.૨૦૦૧ ના ઉપરોક્ત નિર્ધારણ આદેશના આધારે અરજદારને મુકિત આપવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું

૪. તા. ૩૧.૦૩.૨૦૧૨ ની અસરથી, વેટ અધિનિયમની કલમ ૫(૨) હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી છૂટની અધિસૂચનામાં એન્ટ્રી-૭૮ ઉમેરવામાં આવી હતી. આ અધિસૂચના થી જલિય

ખોરાકને ૩૧.૦૩.૨૦૧૨ થી ચૂકવવાપાત્ર સમગ્ર કરમાંથી મુક્તિ આપી હતી.

૫. આ પ્રગતિના આધારે, આકારણી અધિકારીએ એવી માન્યતા વ્યક્ત કરી હતી કે તા.૩૧.૦૩.૨૦૧૨ પહેલાં જલિય ખોરાક શેષ કલમ હેઠળ આવશે કારણ કે તા.૩૧.૦૩.૨૦૧૨ પછી, તેને સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી છૂટની અધિસૂચના દ્વારા કરવેરા ચુકવણીમાંથી નિશ્ચિતપણે મુક્તિ આપવામાં આવી છે. તેથી આકારણી વર્ષ ૨૦૧૧-૧૨ માટે, અરજદારને સાંભળ્યા પછી, તેમણે તારીખ ૩૦.૦૩.૨૦૧૬ નો વાદગ્રસ્ત આદેશ પસાર કર્યો અને ઠરાવ્યું કે પ્રશ્નવાળું ઉત્પાદન એટલે કે જલિય ફીડ વેટ અન્વયે શેષ કલમ માં સમાવાશે. ત્યારથી અરજદારે કર ચૂકવ્યો ન હોવાથી, તેણે વ્યાજ અને દંડ સાથે આ પ્રકારનો કર લાદ્યો હતો. આમ તેમણે આ પ્રમાણે ગણતરી કરી અરજદાર પાસે થી કુલ રૂ.૧૬,૬૫,૩૪,૫૪૦/ની માંગણી ઊભી કરી. આ આદેશ ને, અરજદારે વર્તમાન અરજીમાં પડકાર્યો છે.

૬. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઉચિત શેઠે નીચે મુજબના મુદ્દાઓ

ઉપસ્થિત કરેલ:

I. વેટ એક્ટ અમલ માં આવ્યા પછી પણ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૬૨ હેઠળ ડેપ્યુટી કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલ નિર્ધારણ આદેશ માન્ય અને અસરકારક હતો. તેથી આસીસ્ટન્ટ કમિશનર આવા આદેશમાં ડેપ્યુટી કમિશનરે વ્યક્ત કરેલા દ્રષ્ટિકોણથી અલગ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવી શકે નહીં. આસીસ્ટન્ટ કમિશનર નિર્ધારણના આદેશથી બંધાયેલા હતા.

II. પશુ આહારને લગતા વેચાણવેરા કાયદા અને વેટ કાયદામાં નોંધાયેલી બાબતો એકસરખી હતી. વેટ એક્ટ લાગુ થયા પછી પણ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ ડેપ્યુટી કમિશનર દ્વારા વિવાદિત પ્રશ્ન પર કરેલ વિચારણા નો અમલ ચાલુ રહેશે.

III. વેટ અધિનિયમની કલમ ૮૦ હેઠળ, કમિશનર માટે નિર્ધારણનો આદેશ પુનરાવર્તન હેઠળ લેવાની છૂટ હોવા છતાં, તે પશ્ચાદવર્તી અસર થી લાગુ કરી શકાતો નથી.

IV. અન્યથા પણ મૂલ્યાંકન અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલી વિચારણા, સંપૂર્ણપણે ભૂલભરેલી છે.માત્ર એટલા માટે નહીં કે

જલિય ખોરાકને તા. ૩૧.૦૩.૨૦૧૨ ની અધિસૂચનાની અસર

થી મુક્તિ માં સામેલ કરવામા આવ્યો છે. તેનો અર્થ એ નથી કે

આવી તારીખ પહેલા, તે શેષ કલમ હેઠળ કરપાત્ર હતો. બીજા

શબ્દોમા કહીએ તો, મુક્તિની અધિસૂચના તેની કરપાત્રતા માટે

ઉત્પાદનના વર્ગીકરણને નિયંત્રિત કરી શકતી નથી. જો કોઈ

ઉત્પાદન અન્યથા કોઈપણ કરપાત્રસૂચિ માં ન આવે, તો માત્ર

મુક્તિ આપવામા આવી છે તેનો અર્થ એ નથી કે મુક્તિ પહેલાં તે

કરપાત્ર હતું.

૭. તેમની દલીલોના સમર્થનમાં, વકીલે કેટલાક ચુકાદાઓ પર આધાર

રાખેલ, જેનો આપણે પછીના તબક્કે ઉલ્લેખ કરીશું.

૮. બીજી તરફ વિધ્વાન એ. જી. પી. એ અરજીનો વિરોધ કરતા રજૂઆત કરી

હતી કે મૂલ્યાંકનના આદેશ સામે વૈધાનિક અપીલ કરી શકાય છે. તેથી આ રિટ

પિટિશનને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ નહીં. એસેસીંગ ઓફીસરે નક્કર કારણો આપ્યા

છે. તા. ૩૧.૦૩.૨૦૧૨ ની અસર સાથે, સમગ્ર મુદ્દામાં મહત્વનો ફેરફાર થયો

છે. સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ ડેપ્યુટી કમિશનર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા

નિર્ધારણનો આદેશ હવે વેટ એક્ટ હેઠળ ઉત્પાદનની કરપાત્રતાને નિયંત્રિત કરશે નહીં.

૯. આવી હકીકતોના સંદર્ભમાં આપણે વૈધાનિક જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લઈ શકીએ. વેચાણવેરા કાયદાની અનુસૂચિ-૧માં એવી ચીજવસ્તુઓનો સમાવેશ થાય છે, કે જેનું વેચાણ અથવા ખરીદી તમામ કરવેરામાંથી મુક્ત છે. તેની એન્ટ્રી-૧૪ નીચે મુજબ વંચાણે લેવાય : ૧૪. પશુ-ખોરાક જેમાં ઘાસચારો, સાંદ્ર અને કપાસના બીજના તેલની કેકનો સમાવેશ થાય છે [(પરંતુ કપાસના બીજ, અન્ય તેલની કેક અને બિન-તેલવાળી કેક નો સમાવેશ થતો નથી)]

૧૦. સેલ્સ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૬૨ વિવાદિત પ્રશ્નોના નિર્ધારણ સાથે સંબંધિત છે અને નીચે મુજબ વંચાણે લેવાય:

કલમ ૬૨-વિવાદિત પ્રશ્નોનું નિર્ધારણ.

(૧) અદાલત સમક્ષની કાર્યવાહી અથવા કલમ ૪૧ અથવા ૪૪ હેઠળની કાર્યવાહી સિવાય કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય તો, પછી ભલે તે આ કાયદાના હેતુઓ

માટે હોય

(ક) કોઈપણ વ્યક્તિ, સોસાયટી, ક્લબ અથવા સંગઠન અથવા કોઈપણ પેઢી અથવા કોઈપણ પેઢીની કોઈ શાખા અથવા વિભાગ વેપારી છે; અથવા

(બી) કોઈ પણ માલ માટે કરવામા આવેલી કોઈ ચોક્કસ વસ્તુ તૈયારીના અર્થમા માલના ઉત્પાદનમા પરિણમે છે અથવા પરિણમવા જેવી છે; અથવા

(સી) કોઈપણ વ્યવહાર એ વેચાણ અથવા નિર્દિષ્ટ વેચાણ અથવા ખરીદી છે; અથવા

(ડી) કોઈ ચોક્કસ વેપારીએ નોંધણી કરાવવી જરૂરી છે; અથવા

(ઇ) કોઈ ચોક્કસ વેચાણ, નિર્દિષ્ટ વેચાણ અથવા ખરીદીના સંદર્ભમાં કોઈપણ કર ચૂકવવાપાત્ર છે અથવા જો કર ચૂકવવાપાત્ર હોય, તો ટેક્સ ના દર બાબત, ના પ્રશ્નને નિર્ધારિત કરવાનો આદેશ કમિશનર આપશે.

(૨) કમિશનર નિર્દેશ આપી શકે છે કે નિર્ધારણ અગાઉના

કોઈપણ વેચાણ, નિર્દિષ્ટ વેચાણ અથવા ખરીદી બાબત , કોઈ પણ વ્યક્તિની જવાબદારીને નિર્ધારણ બાબત આ કાયદો અસર કરશે નહીં.

(૩) આ અધિનિયમ અથવા અગાઉના કોઈ કાયદા હેઠળ અગાઉ થી પસાર કરવામાં આવેલ કોઈ આદેશથી જો આવો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય, તો આ કલમ હેઠળ નિર્ણય લેવા માટે આવો કોઈ પ્રશ્ન ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે નહીં; પરંતુ આવા પ્રશ્ન વિરુદ્ધ ની અપીલમાં અથવા આવા આદેશના પુનરાવર્તન દ્વારા ઉઠાવવામાં આવી શકે છે.

૧૧. પ્રશ્ન એ છે કે નાયબ કમિશનર દ્વારા વેચાણવેરા અધિનિયમની કલમ ૬૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને તા.૧૮.૦૧.૨૦૦૧ ના રોજ ના ઉપરોક્ત આદેશ કે જે પશુ આહારને લગતી પ્રથમ અનુસૂચિની એન્ટ્રી ૧૪ મુજબ , જિંગા ખોરાક ના ઉત્પાદન ને આવરી લેશે કે કેમ.

૧૨. વેટ કાયદામાં પણ ચીજવસ્તુ કે જેના વેચાણ કે ખરીદી ને વેરા માંથી

મુક્ત કરવામાં આવેલ છે. તેને સમાન અનુસૂચિ-૧ માં આમેજ કરવામાં આવેલ છે. તેની એન્ટ્રી ૧૧ કે જે સેલ્સ ટેક્સ એક્ટની પ્રથમ અનુસૂચિની એન્ટ્રી નં.-૧૪ ની સમકક્ષ છે તે નીચે મુજબ છે:

૧૧. પશુ ખોરાક માં ઘાસચારો, ઘાસ, પરાગરજ અને પરાળ તેમજ ભૂસું નો સમાવેશ થાય છે.(કપાસિયા, ઓઈલ કેક અને બિન ઓઈલ કેક સિવાય.)

આમ, સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ ની જગ્યાએ વેટ એક્ટ લાવવામાં આવેલ તેની પ્રથમ અનુસૂચિમાં સમાન શબ્દોની એન્ટ્રી ચાલુ રાખવામાં આવેલ.

૧૩. વેટ કાયદાની કલમ ૮૦ વિવાદિત પ્રશ્નોના નિર્ધારણ સાથે સંબંધિત છે અને તે નીચે મુજબ છે:

૮૦. વિવાદિત પ્રશ્નોનું નિર્ધારણ.

(૧) અદાલત સમક્ષની કાર્યવાહી અથવા કલમ ૩૩, ૩૪ અથવા ૩૫ હેઠળની કાર્યવાહી સિવાય, કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય તો

આ કાયદાના હેતુઓ માટે –

(ક) કોઈપણ વ્યક્તિ, સોસાયટી, ક્લબ અથવા સંગઠન અથવા કોઈપણ પેઢી અથવા કોઈપણ પેઢીની કોઈ શાખા અથવા વિભાગ એ વિક્રેતા છે. અથવા

(બી) કોઈ પણ માલ માટે કરવામાં આવેલી કોઈ ચોક્કસ વસ્તુ તે શબ્દના અર્થમાં માલના ઉત્પાદનમાં પરિણમતું હોવાનું કહેવામાં આવે છે અથવા પરિણમે છે; અથવા

(સી) કોઈપણ વ્યવહાર વેચાણ અથવા ખરીદી છે, અથવા

(ડી) કોઈ ચોક્કસ વેપારીએ નોંધણી કરાવવી જરૂરી છે; અથવા

(ઇ) કોઈ ચોક્કસ વેચાણ અથવા ખરીદીના સંદર્ભમાં કર

ચૂકવવા પાત્ર હોવા બાબત અથવા જો કર ચૂકવવાપાત્ર હોય તો

તેના ચૂકવવાપાત્ર દર બાબત, અથવા

(ઇ) કલમ ૧૧ અથવા કલમ ૧૨ હેઠળ કોઈપણ ટેક્સ ક્રેડિટ સ્વીકાય છે, [કમિશનર, વિશેષ કમિશનર, વધારાના કમિશનર અથવા સંયુક્ત કમિશનર] આવા પ્રશ્નને નિર્ધારિત કરવાનો આદેશ

આપશે.

(૨) [કમિશનર, વિશેષ કમિશનર, અધિક કમિશનર અથવા સંયુક્ત કમિશનર] નિર્દેશ આપી શકશે કે નિર્ધારણ પહેલાં અસરપામતા કોઈપણ વેચાણ અથવા ખરીદીના સંદર્ભમાં આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ પણ વ્યક્તિની જવાબદારીને અસર કરશે નહીં.

[(૨અ) કમિશનર પોતાની રીતે પેટા કલમ (૧) હેઠળ વિશેષ કમિશનર, અધિક કમિશનર અથવા સંયુક્ત કમિશનર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશના રેકૉર્ડની તપાસ કરી શકે છે અને તે આદેશની સુધારણા માટે રિવિઝન ની નોટિસની બજવાણી ની તારીખથી બે વર્ષની અંદર ન્યાર્યા અને યોગ્ય લાગે તેવો આદેશ પસાર કરી શકે છે:

પરંતુ આવા આદેશ પહેલા થયેલા કોઈપણ વેચાણ અથવા ખરીદીના સંદર્ભમાં, આ પેટા કલમ હેઠળ કમિશનર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશથી આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ પણ

વ્યક્તિની જવાબદારીને અસર થશે નહીં,]

(૩) આ અધિનિયમ હેઠળ અથવા અગાઉના કાયદા હેઠળ પહેલેથી જ પસાર કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશથી આવો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય તો, આ કલમ હેઠળ નિર્ણય લેવા માટે આવો કોઈ પ્રશ્ન ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે નહીં; પરંતુ આવા પ્રશ્ન સામે અપીલમાં અથવા આવા આદેશના પુનરાવર્તન દ્વારા ઉઠાવવામાં આવી શકે છે.

૧૪. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ પરથી જોઈ શકાય છે કે વેચાણવેરા કાયદાની કલમ ૬૨ હેઠળ, સત્તામંડળ પાસે કોઈ ચોક્કસ ઉત્પાદનની કરપાત્રતા અથવા કરવેરાના દર અંગેના પ્રશ્નનો નિર્ણય લેવાની સત્તા હતી. કલમ ૬૨ની પેટા કલમ (૨) હેઠળ, સત્તામંડળ પાસે એવી જોગવાઈ કરવાની સત્તા હતી કે આવા નિર્ધારણથી આવા નિર્ધારણ પહેલાના સમયગાળાના સંદર્ભમાં કોઈ પણ વ્યક્તિની જવાબદારીને અસર થશે નહીં. કલમ ૬૨ની પેટા કલમ (૩) એ જોગવાઈ કરે છે કે જો ઉપરોક્ત અધિનિયમ અથવા અગાઉના કાયદા હેઠળ પહેલેથી જ પસાર કરાયેલા કોઈ આદેશથી કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય છે, તો આવા કોઈ પણ પ્રશ્નને નિર્ધારણ માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે નહીં.

૧૫. વેટ કાયદાની કલમ ૮૦માં પણ આવી જ જોગવાઈઓ કેટલીક વધારાની વિશેષતાઓ સાથે સામેલ કરવામાં આવેલ છે. કલમ ૮૦ ની પેટા કલમ (૧)

વિવાદિત પ્રશ્નોના નિર્ધારણ માટે સક્ષમ અધિકારીને સમાન સત્તા આપે છે. કલમ ૮૦ની પેટા કલમ (૨) સત્તામંડળને આવા નિર્ધારણની પૂર્વલક્ષી અસર ટાળવાની મંજૂરી આપે છે. કલમ ૮૦ની પેટા કલમ (૨એ), કે જે એક નવી જોગવાઈ છે તે કમિશનરને તેની પોતાની રીતે પેટા કલમ (૧) હેઠળ વિશેષ કમિશનર, અધિક કમિશનર અથવા સંયુક્ત કમિશનર દ્વારા પસાર કરાવેલા કોઈપણ આદેશના તેવા રેકૉર્ડ ને મંગાવી તેવા હુકમ વિરુદ્ધની રિવીજન ની નોટિસ ની બજવણી ના બે વરસ ની અંદર તેની તપાસ કરવાની અને તેના પર તે ન્યાયી અને યોગ્ય લાગે તેવો આદેશ પસાર કરવાની મંજૂરી આપે છે. પેટા કલમ (૨અ) ના પરંતુક માં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત પેટા કલમ હેઠળ કમિશનર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશથી આવા આદેશ પહેલા અસરગ્રસ્ત કોઈપણ વેચાણ અથવા ખરીદીના સંદર્ભમાં અધિનિયમ હેઠળ કોઈ પણ વ્યક્તિની જવાબદારીને અસર થશે નહીં. આમ, કલમ ૮૦ની પેટા કલમ (૨એ) જ્યારે કમિશનરને નિર્ધારણના આદેશની પુનરીક્ષણની સત્તાઓ આપે છે, ત્યારે તે આવા કોઈપણ આદેશની અસરને સંભવિત રીતે મર્યાદિત કરે છે. કલમ ૮૦ ની પેટા કલમ (૩) હેઠળ, એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આ અધિનિયમ હેઠળ અથવા અગાઉના કાયદા હેઠળ પહેલેથી જ પસાર કરાવેલા કોઈપણ આદેશથી ઉદ્ભવતા કોઈપણ પ્રશ્નને આ કલમ હેઠળ નિર્ધારણ માટે

ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે નહીં, પરંતુ આવા પ્રશ્નને અપીલમાં અથવા પુનરાવર્તન દ્વારા ઉઠાવી શકાય છે.

૧૬. તેથી કલમ ૮૦ની પેટા કલમ (૩) હેઠળ, વેચાણવેરા કાયદાની કલમ ૬૨ અન્વયે નાયબ કમિશનર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ નિર્ધારણનો આદેશ અસ્તિત્વ માં રહેશે. જ્યારે અધિનિયમ ની કલમ ૮૦ની પેટા કલમ (૩) અગાઉના કાયદા અન્વયે કે આ કાયદા અન્વયે પહેલેથી જ પસાર કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશના કોઈપણ પ્રશ્નનો ઉલ્લેખ કરે છે, ત્યારે તેમાં વેચાણવેરા અધિનિયમની કલમ ૬૨ની અગાઉની જોગવાઈઓ હેઠળ સક્ષમ અધિકારી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા નિર્ધારણના આદેશનો સંદર્ભ આવશ્યકપણે સામેલ હોય છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સમાન પરિસ્થિતિ હોય ત્યારે , વેટ અધિનિયમની કલમ ૮૦ ની પેટા કલમ (૧) હેઠળ, સત્તાવાળાઓ કલમ ૬૨ ની પેટા કલમ (૧) હેઠળ વિવાદિત પ્રશ્ન નક્કી કરતી વખતે સક્ષમ અધિકારી દ્વારા પહેલેથી જ નક્કી કરવામાં આવેલા પ્રશ્નને સત્તા વાળાઓ ફરીથી ખોલી શકતા નથી.

૧૭. નેસ્લે ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિ વાણિજ્યિક કરવેરાના નાયબ કમિશનર અને

બીજાઓ ના કિસ્સામાં કે જે [૨૦૧૬] ૮૯ વીએસટી પક (ગુજરાત), માં પ્રસિધ્ધ થયેલ છે, આ અદાલતની ખંડપીઠે જણાવ્યું હતું કે માલના વર્ગીકરણના સંદર્ભમાં ઉચ્ચ મંચનો નિર્ણય અંતિમતા પ્રાપ્ત કર્યા પછી, આકારણી અધિકારી આવા નિર્ણયથી બંધાયેલા છે અને સંજોગોમાં કોઈ ફેરફારની ગેરહાજરીમાં, અલગ ઢ્રષ્ટિકોણ લઈ શકે નહિ.

૧૮. પોન્ક્સ ઇન્ડિયા લિમિટેડ (કે જેનું એચ. એલ. લિમિટેડ માં વિલિનીકરણ થયેલ છે.) વિરુદ્ધ વેપાર કરવેરાના કમિશનર, લખનૌ ના કેસમાં , કે જે [૨૦૦૮] ૧૫ વી. એસ. ટી. રપક (એસ. સી.) પ્રસિદ્ધ થયેલ ચુકાદા માં સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે જો કોઈ નોંધ ના મૂલ્યાંકન નું અર્થઘટન કેટલાક આકારણી વર્ષો માટે સાતત્યપૂર્ણ રીતે કરવામાં આવ્યું હોય, તો સામાન્ય રીતે આવક માટે તેમાંથી કાઢવાની ની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં, સિવાય કે કોઈ મહત્વનો ફેરફાર થાય.

૧૯. આમ, વેટ કાયદો લાગુ થયા પછી પણ, જ્યાં સુધી અરજદારની ચીજવસ્તુ

એટલે કે પ્રોન ફીડના યોગ્ય વર્ગીકરણનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી નાયબ કમિશનર દ્વારા ૧૮.૦૧.૨૦૦૧ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા આદેશનો અમલ ચાલુ રહ્યો હતો.

૨૦. જો એમ હોય તો, પ્રશ્ન એ ઊભો થાય છે કે શું આસીસ્ટન્ટ કમિશનર અલગ અર્થઘટન આપી શક્યા હોત અને વર્ગીકરણ ફરી કરી શક્યા હોત. આ પ્રશ્નના બે ઘટકો છે. પ્રથમ નિર્ધારણના હુકમ ની બંધનકર્તા પ્રકૃતિ છે અને બીજું એ છે કે શું કોઈ મહત્વનો ફેરફાર થયો હતો કે જેના કારણે આવા પ્રશ્નને પુનઃવિચારણા માટે ખોલવામાં આવ્યો હતો.

૨૧. પ્રથમ ઘટક નો ટૂંકમાં જવાબ આપી શકાય. અરજદારના વિદ્વાન વકીલે ધ્યાન દોર્યું તેમ, આ અદાલતે ગુજરાત રાજ્ય વિરુદ્ધ મહાવીર એન્જિનિયરિંગ અને ઇલેક્ટ્રિક સ્ટોર્સના કેસમાં ૨૦૦૩ ના વેચાણવેરા સંદર્ભ નંબર ૨માં પસાર કરેલા તારીખ ૧૩.૧૦.૨૦૦૬ ના ચુકાદામાં જણાવ્યું છે કે નિર્ધારણનો આદેશ વિભાગને બંધનકર્તા રહેશે અને નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૬. ગુજરાત સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૬૯ની કલમ ૬૨ વિવાદિત પ્રશ્નોના નિર્ધારણ સાથે સંબંધિત છે. અમારા હેતુ માટે, કલમ ૬૨ ની પેટા કલમ (૧) ની કલમ (ઇ) મહત્વ ની રહેશે જે નીચે

મુજબ વંચાણે લેવાય:

“૬૨.વિવાદિત પ્રશ્નોનું નિર્ધારણ –

૧. અદાલત સમક્ષની કાર્યવાહી અથવા કલમ ૪૧ અથવા

૪૪ હેઠળની કાર્યવાહી સિવાય આ કાયદા ના હેતુ માટે કોઈ ચોક્કસ (વેચાણ, નિર્દિષ્ટ વેચાણ અથવા ખરીદી) ના સંદર્ભમાં કોઈ કર ચૂકવવાપાત્ર હોવા અંગે કે તે કર ના દર સંબંધી આવા પ્રશ્નને નિર્ધારિત કરવાનો કમિશનર આદેશ આપશે.”

આ કાયદા હેઠળ, વિવાદ નક્કી કરવાની અંતિમ સત્તા કમિશનર અથવા તેના કોઈપણ અધિકૃત પ્રતિનિધિઓને આપવામાં આવે છે. આવા આદેશ પક્ષકારો વચ્ચે બંધનકર્તા રહેશે અને જો કોઈ પણ પક્ષ આદેશથી વ્યથિત હોય, તો તેણે અપીલ મંચ સમક્ષ ઉપરોક્ત આદેશને પડકારવો પડશે. નિર્વિવાદપણે, ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત બે આદેશો હજુ પણ વિભાગની નજરમાં છે. એ નોંધવું જોઈએ કે ઉપરોક્ત આદેશોને વિભાગ દ્વારા હજુ સુધી કોઈ પણ અપીલીય મંચ સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યા નથી. આ સંજોગોમાં, આ આદેશો માત્ર સંદર્ભ આપનાર અરજદારને જ બંધનકર્તા નહીં હોય, પરંતુ રાજ્ય વેચાણવેરા વિભાગને પણ બંધનકર્તા બનાવશે

કે જે વેચાણવેરા કમિશનર સમક્ષ પક્ષકાર હતો. આ સંજોગોમાં,
આપણે એવું માનવું જોઈએ કે ટ્રિબ્યુનલ એ નિર્ધારિત કરવામાં
ન્યાર્થી હતું કે 'ટૂલ-બિટ્સ" અધિનિયમની અનુસૂચિ II-A ની
એન્ટ્રી ૩ (ix) હેઠળ કરપાત્ર હશે ".

૨૨. તેવી જ રીતે, વેચાણવેરા સંદર્ભ નંબર ૬/૧૯૯૪ ના કેસ માં ગુજરાત
રાજ્ય વિરુદ્ધ ઇલેક્ટ્રો પોર્સેલેઇન ઇન્ડસ્ટ્રીઝના ૩૦.૦૬.૨૦૦૫ તારીખના
ચુકાદામાં કોર્ટે અવલોકન કરેલ અને નીચે મુજબ તારણ આપેલ હતું:

“૯. કાયદાની કલમ ૬૨ (૧) સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે
અદાલત સમક્ષની કાર્યવાહી અથવા કલમ ૪૧ અથવા ૪૪ હેઠળની
કાર્યવાહી સિવાય, જો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય કે શું કાયદાના હેતુ માટે
કોઈ ચોક્કસ વેચાણ અથવા ખરીદીના સંદર્ભમાં કોઈ કર
ચૂકવવાપાત્ર છે અથવા જો ચોક્કસ વેચાણ અથવા ખરીદીના
સંદર્ભમાં કર ચૂકવવાપાત્ર છે અથવા જો કર ચૂકવવાપાત્ર છે, તો
તેનો દર, આવા પ્રશ્ન નક્કી કરવા કમિશનર આદેશ
આપશે.પુનરાવર્તન ના ભોગે આપણે કહી શકીએ કે તત્કાલિન
કિસ્સામાં ડેપ્યુટી કમિશનરે ૧૯૮૧માં કલમ ૬૨ હેઠળ

પ્રતિવિવાદીની તરફેણમાં અંતિમ નિર્ણય લઇ લીધો છે.તેમ છતાં,
કાયદાની કલમ ૬૨ (૩) ની સ્પષ્ટ જોગવાઈને અવગણીને તેમજ
અગાઉના વેચાણવેરા નાયબ કમિશનર દ્વારા લેવામાં આવેલા
ઢંચિકોણ થી વિપરીત ઢંચિકોણ આસીસ્ટન્ટ આસીસ્ટન્ટ
કમિશનરે અપનાવ્યો હતો, તે માત્ર એ આધાર પર હતો કે તે
ટ્રિબ્યુનલનો અનુગામી નિર્ણય હતો અને તેથી, તેઓ ટ્રિબ્યુનલના
નિર્ણયથી બંધાયેલા હતા.

૧૦. અધિનિયમની કલમ ૬૨ (૩) નું માત્ર વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે
કે આ અધિનિયમ અથવા અગાઉના કોઇ કાયદા હેઠળ પહેલેથી જ
પસાર કરવામાં આવેલા કોઇ આદેશથી કોઇ પ્રશ્ન ઊભો થાય, તો
આ કલમ હેઠળ નિર્ધારિત માટે કોઇ પ્રશ્ન ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે
નહીં, પરંતુ આવા પ્રશ્ન સામે અપીલમાં અથવા આવા આદેશના
પુનરાવર્તન દ્વારા ઉઠાવવામાં આવી શકે છે.આમ, સ્પષ્ટ આદેશ છે
કે એકવાર નિર્ણય અંતિમ બની જાય, પછી તેને ફરીથી સક્રિય કરી
શકાતો નથી.તેની માત્ર અપીલમાં અથવા પુનરાવર્તન દ્વારા જ

પૂછપરછ કરી શકાય છે.તત્કાલિન કેસમા જો વિભાગ નારાજ

હોત તો તે વિદ્વવાંન ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કલમ ૬૫ (૧) (સી)

હેઠળ અપીલ દાખલ કરી શક્યા હોત કારણ કે નાયબ કમિશનરે

તા.૯/૧૧/૧૯૮૧ ના રોજ વિભાગ વિરુદ્ધ આદેશ આપેલ હતો.

નિશ્ચિતપણે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કાયદાની કલમ ૬૫ (૧) (સી)

હેઠળ આવી કોઇ અપીલ દાખલ કરવામા આવી ન હતી.જ્યારે

કાયદાની કલમ ૬૫ હેઠળ અપીલ કરવામા આવી ન હોય, ત્યારે

અરજી પર કલમ ૬૭ હેઠળ પુનરાવર્તનમા કોઇ કાર્યવાહી કરી

શકાતી નથી.તેમછતાં, કાયદાની કલમ ૬૭ (૨)ના પરંતુક ની

જોગવાઇ મુજબ, અરજી આધારે પુનરાવર્તનની કાર્યવાહી ત્યારેજ

હાથ ધરવામા આવી શકે છે કે જ્યાં અરજદાર કમિશનરને સંતોષ

આપે કે જે આદેશના સંદર્ભમા પુનરાવર્તન અરજી કરવામા આવી

હતી તેની સામે અપીલ ન કરવાનું તેમની પાસે પૂરતું કારણ હતું.એ

સ્વીકૃત છે કે, આ કેસમા આવી કોઇ પુનરાવર્તન અરજી દાખલ

કરવામા આવી ન હતી. આ સંજોગોમા, કલમ ૬૬ (૧) હેઠળ આસીસ્ટન્ટ કમિશનરના હાથે સુઓ મોટો પુનરાવર્તનનો અવકાશ ખૂબ જ સાંકડો અને મર્યાદિત હતો. જ્યારે પક્ષકારો વચ્ચેની બાબતમાં વિષયવસ્તુ સાથે અંતિમતાને જોડવામા આવે ત્યારે, કાયદાની કલમ ૬૨ હેઠળ કરદાતાની તરફેણમા આવેલા અંતિમ નિર્ણયની સમીક્ષા એવા કારણ પર કરી શકાતી નથી કે ટ્રિબ્યુનલના અનુગામી આદેશ એવા હતા જેમા ટ્રિબ્યુનલે આ બાબતે અલગ ડ્રજિકોણ અપનાવ્યો હતો."

૨૩. આમ, આકારણી અધિકારી ડેપ્યુટી કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્ણયના આદેશથી બંધાયેલા હતા અને જ્યાં સુધી કોઈ મહત્વ નો ફેરફાર ન થયો હોય ત્યાં સુધી તેઓ અલગ ડ્રજિકોણ અપનાવી શક્યા ન હોત. આ સંદર્ભમાં, પ્રશ્નનું બીજું તત્વ ઊભું થાય છે કે શું ૩૧.૦૩.૨૦૧૨ ની અસર સાથે નોંધ મુક્તિ નો પ્રસ્તાવ કોઈ મહત્વ નો ફેરફાર છે? અમે નોંધ્યું છે કે ૩૧.૦૩.૨૦૧૨ ની અસર સાથે, રાજ્ય સરકારે જળીય ખોરાકને તમામ કરવેરામાંથી મુક્તિ આપી છે. આનો અર્થ એ નથી કે કાયદો સૂચવે છે કે ૩૧.૦૩.૨૦૧૨ પહેલાં ના ઉત્પાદન કરપાત્ર હતા. આ મુક્તિ સૂચના

સ્પષ્ટીકરણકારી સુધારાની પ્રકૃતિમાં નથી કે જે સ્પષ્ટ કરે છે અથવા પ્રશ્નમાં ઉત્પાદનને લગતી પૂર્વલક્ષી અસર સાથે કોઈ સુધારો કરે છે.જો વિધાનસભાએ સંભવિત રીતે અથવા પૂર્વલક્ષી અસર સાથે કોઈ ચોક્કસ ફેરફાર કર્યો હોત જે ઉત્પાદનની કરપાત્રતાના ખૂબ જ મૂળભૂત પ્રશ્નને બદલી નાખતો હોય , તો મૂલ્યાંકન અધિકારી નાયબ કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્ણયના આદેશની અવગણના કરીને સ્વતંત્ર રીતે આવા પ્રશ્ન પર વિચાર કરવાની સત્તામાં હોત.જો કે, વર્તમાન કિસ્સામાં, વિધાનસભાએ જે કર્યું છે તે ૩૧.૦૩.૨૦૧૨ થી તમામ જળચર ઉત્પાદનો માટે ચોક્કસ મુક્તિ પૂરી પાડવાનું છે.આ મુક્તિ નોંધ, કોઈ પણ રીતે વેટ અધિનિયમની પ્રથમ અનુસૂચિની કોઈપણ જોગવાઈઓમાં સુધારો જણાવતી ન હતી, જેમાં પશુ આહારને લગતી ૧૪મી એન્ટ્રી ચાલુ રાખવામાં આવી હતી, અને આમ, પછી ભલે તે ૩૧.૦૩.૨૦૧૨ પહેલાં હોય કે પછી, તમામ પશુ આહાર માલની યાદીમાં ચાલુ રહેલ, જેનું વેચાણ અથવા ખરીદી કરવેરા માંથી મુક્ત છે. જલિય ખોરાકને લગતી મુક્તિની નોંધ ના દાખલ કરવાથી આ સ્થિતિમાં કોઈ ફેરફાર થયો નથી.તેથી આ ફેરફારની ડેપ્યુટી કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્ણયના આદેશ પર કોઈ મહત્વ ની અસર થઈ ન હતી.આપણને યાદ હશે કે, આવા આદેશ હેઠળ, નાયબ કમિશનરે એવું

માનેલ કે વેચાણવેરા અધિનિયમની અનુસૂચિ-૧ની નોંધ ૧૧ના હેતુ માટે જિંગા ખોરાક (પ્રોન ફીડ) પશુ આહારના અર્થમાં આવશે. આમ, આકારણી અધિકારીએ સંપૂર્ણપણે ખોટી માન્યતા અને ધારણા પર કાર્યવાહી કરી અને તેમાં નિહિત ન હતું તેવું અધિકારક્ષેત્ર ધારણ કર્યું. તે ડેપ્યુટી કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્ધારણના આદેશથી બંધાયેલો હતો, સિવાય કે, મુક્તિ જાહેરનામાના આધારે, આવા નિર્ધારણનો સંપૂર્ણ આધાર અમાન્ય ઠેરવવામાં આવ્યો હોય. વિધાનસભા એ કરવેરાની ચુકવણીમાંથી આવા ઉત્પાદનને મુક્તિ આપવાની જોગવાઈ કરી હોય અને પોતે જ સૂચવે છે ત્યારે એ જરૂરી નથી કે તેટલા માત્ર થી ઉત્પાદન અન્યથા કરવેરાને પાત્ર હતું.તેથી અરજદારને વૈકલ્પિક ઉપાય તરફ ધકેલી દેવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી, જ્યારે આપણે જોઈએ છીએ કે આકારણી અધિકારી તેના પર બંધનકર્તા નિર્ણયના આદેશની વિરુદ્ધ ગયા છે અને જ્યારે આપણને લાગે છે કે આવા નિર્ણયના આદેશને નકારી કાઢવાના તેના કારણો સંપૂર્ણપણે અમાન્ય છે.બીજા શબ્દોમાં, અમારા મતે, જ્યાં સુધી સંબંધિત ઉત્પાદનની વાત છે ત્યાં સુધી સંબંધિત કરવેરાની નોંધો માં કોઈ મહત્વનો ફેરફાર થયો નથી.તેથી મૂલ્યાંકન અધિકારી નિર્ધારણના

આદેશની અવગણના કરી શકે નહીં. તેથી તેમનો આદેશ સંપૂર્ણપણે અધિકારક્ષેત્ર વિનાનો હતો.

૨૪. પરિણામે, તા. ૩૦.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ નો વાદગ્રસ્ત હુકમ રદ કરવામાં આવે છે.અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિશ્રી અકીલ કુરેશી)

(ન્યાયમૂર્તિશ્રી એ. જે. શાસ્ત્રી)

અંકિત

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.